

Kiteen vesihuoltolaitosten yhdistymisselvityksen hyväksyminen

284/14.05.00.00/2025

Tekninen lautakunta 12.06.2025 § 64

Etelä-Savon ELY-keskus myönsi Kiteen kaupungille 23.1.2024 Kiteen alueen vesihuoltovarmuuden parantamishankkeeseen 37 200 euroa (rahoitusosuus 75 %). Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 49 600 euroa (alv 0 %) ja hankkeen toteutusaika on 2.1.2024 - 31.8.2025.

Hankerahoituksen mahdollistamana Kiteen kaupunki käynnisti kesällä 2024 Kiteen vesihuoltolaitosten yhdistymisselvityksen, joka valmistui 7.5.2025. Selvityksen laati Ramboll Finland Oy.

Yhdistymisselvitys liittyy vesihuollon yleiseen kehittämiseen kunnassa. Vesihuoltolain 5 §:n mukaan kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti vesihuoltolain tavoitteiden toteuttamiseksi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, laitoksille vettä toimittavien ja niiden jätevesiä käsittelevien sekä muiden kuntien kanssa sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.

Nyt laadittu Kiteen vesihuoltolaitosten yhdistymisselvitys sisältää selvityksen kolmen vesihuoltolaitoksen yhdistymisestä. Tarkastelussa mukana olevat vesihuoltolaitokset ovat Kiteen vesihuoltolaitos, Kesälahden vesihuoltolaitos ja Kereli-Poroniemen vesiosuuskunta. Kyseiset vesihuoltolaitokset toimittivat selvitystä varten tarvittavat lähtötiedot. Kiteen alueella toimii yhteensä seitsemän vesihuoltolaitosta.

Tavoitteena oli laatia vesihuoltoliikelaitoksen tai -yhtiön perustamis- / yhdistymisselvitys, joka sisältää seuraavat osavaiheet:

1. Nykytilan selvitys: taloudellinen tila, resurssit, nykyisten sopimusten ja vastuiden tila, liiketoiminnan arvon määrittäminen
2. Selvitys Kiteen Vesikunnan palveluista kunnan vesihuoltolaitoksille (nykyisen sopimuksen arviointi)
3. Arviointi yhdistymisen vaikutuksista vesihuoltolaitosten ja Kereli-Poroniemen vesiosuuskunnan talouteen ja toimintaan

Työssä tarkasteltiin yleisellä tasolla vesihuoltolaitosten toiminnallisia ja taloudellisia toimintaedellytyksiä nykytilanteessa ja tulevaisuudessa. Toiminnan kehittämiseksi tarkasteltiin eri vaihtoehtoja, joita vertailtiin toiminnan ja talouden näkökulmista.

Vertailtavat vaihtoehdot olivat seuraavat:

- VE 0 / Toiminnan jatkaminen itsenäisesti
- VE 1 / Vesihuoltolaitokset yhdistyvät kunnan liikelaitokseksi
- VE 2 / Vesihuoltolaitokset yhdistyvät kunnan omistamaksi osakeyhtiöksi

Talousennusteet laadittiin seuraaville vesihuoltolaitoksille:

- VE 0 / Kiteen vesihuoltolaitos
- VE 0 / Kesälahden vesihuoltolaitos
- VE 0 / Kereli-Poroniemen vesiosuuskunta
- VE 1 / Vesihuoltolaitokset yhdistyvät kunnan liikelaitokseksi

- VE 2 / Vesihuoltolaitokset yhdistyvät osakeyhtiöksi

Selvityksen johtopäätökset olivat seuraavat:

- Kiteen kaupungin alueella toimii useita pieniä vesihuoltolaitoksia, joiden taloudelliset ja operatiiviset resurssit ovat hyvin rajalliset ja osin puutteelliset.
- Kiteen kaupungin omistuksessa on Kesälahden ja Kiteen vesihuoltolaitokset, jotka ovat myös hyvin erilaisia.
- Alueen suurin vesihuoltolaitos on Kiteen keskustaajaman alueella toimiva osuuskuntamuotoinen Kiteen Vesikunta, joka vastaa käyttöoikeussopimuksella myös Kiteen kaupungin vesihuoltolaitoksen operatiivisista tehtävistä Puhoksen ja Tolosenmäen taajamissa.
- Vesihuoltomaksujen tasossa on laitosten välillä suuria eroja. Kesälahden vesihuoltolaitoksella maksut ovat merkittävästi korkeammat kuin Kiteen kaupungin vesihuoltolaitoksella ja Kiteen Vesikunnalla.
- Saneeraustarpeet huomioiden tehtyjen taloudellisten ennusteiden perusteella Kiteen kaupungin vesihuoltolaitoksen kustannustaso vastaa Kesälahden laitoksen kustannustasoa ja maksujen tulisi sen vuoksi olla Kiteen vesihuoltolaitoksella samalla tasolla kuin Kesälahdella eli lähes kaksinkertaiset nykyiseen verrattuna.
- Puhoksen ja Tolosenmäen alueella vesihuoltomaksut on pidetty konsessiosopimukseen perustuen samalla tasolla kuin Kiteen Vesikunnan alueella keskustaajamassa, mutta kustannustason perusteella maksujen tulisi olla samalla tasolla kuin Kesälahdella.
- Kiteen kaupungin vesihuoltolaitoksen taloutta ei ole eriytetty kaupungin kirjanpidossa vesihuoltolain edellyttämällä tavalla, jolloin talouden seuranta ei ole läpinäkyvää. Käytännössä laitoksen toimintaa on tuettu voimakkaasti yleisillä verotuloilla, sillä maksutulot riittävät kattamaan vain käyttömenot, mutta ei pääomakuluja, jotka ovat kuitenkin noin puolet vesihuoltolaitoksen kustannuksista pitkällä aikavälillä.
- Kesälahden vesihuoltolaitos sen sijaan on eriytetty selkeästi omaksi taseyksikökseen, ja maksutulot ovat selvästi lähempänä pitkän aikavälin tarvetta.
- Vesihuoltolaitosten toiminnan ja hallinnon selkeyttämiseksi olisi suositeltavaa yhdistää Kiteen ja Kesälahden vesihuoltolaitokset yhdeksi laitokseksi, johon voidaan liittää myös Kesälahdella sijaitsevan Kereli-Poroniemen vesiosuuskunnan toiminta.
- Yhdistyneen vesihuoltolaitoksen toimintamuoto voi olla joko liikelaitos (VE 1) tai osakeyhtiö (VE 2). Liikelaitos olisi verotuksen ja asiakasmaksujen näkökulmasta edullisempi tilanteessa, jossa osakeyhtiötä perustettaessa ei ole juurikaan liikkumavaraa yhtiöön siirrettävän omaisuuden arvostamisessa kirjanpitoarvoa korkeammaksi.
- Yhdistyneen vesihuoltolaitoksen (VE 1 tai VE 2) toimintaan tarvittavat henkilöstöresurssit: 2-3 käyttöhenkilöä/asentajaa + johto ja hallinto osa-aikaisena, yhteensä n. 3-3,5 htv.
- Jos Kiteen ja Kesälahden vesihuoltolaitokset yhdistetään, olisi Kiteen Vesikunnan kanssa voimassa oleva vuokrasopimus (konsessiosopimus) purettava, mutta operatiivisia palveluita voisi olla järkevää hankkia edelleen Kiteen Vesikunnalta ostopalvelusopimuksella.

Valmistelijat:

kuntatekniikan päällikkö Mika Niskanen, puh. 040 105 1204,
mika.niskanen@kitee.fi

projektiasiantuntija Sari Eronen, puh. 040 105 1216, sari.eronen@kitee.fi
tekninen johtaja Kari Siponen, puh. 040 105 1201, kari.siponen@kitee.fi

Esittelijä:

tekninen johtaja Kari Siponen, puh. 040 105 1201, kari.siponen@kitee.fi

Päätösehdotus

Tekninen lautakunta hyväksyy Kiteen vesihuoltolaitosten yhdistymisselvityksen ja lähettää sen edelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi. Tekninen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle yhdistymisselvityksen vaihtoehdon VE 1 (Vesihuoltolaitokset yhdistyvät kunnan liikelaitokseksi) toteuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden käynnistämistä.

Päätös

Keskustelun aikana puheenjohtaja Matti Kosonen teki vastaehdotuksen esittelijän päätösehdotukseen: "Tekninen lautakunta esittää kaupunginhallitukselle, että uuden yhdistetyn vesilaitoksen hallintamalli olisi taseyksikkö."

Ehdotus ei saanut kannatusta ja näin ollen se raukesi kannattamattomana.

Esittelijän päätösehdotus hyväksyttiin päätöksesi asiassa.